

BÖLÜM 2

KARACİĞER HASTALIKLARI

Eda Nur OKMAN¹

GİRİŞ

Karaciğer, vücutta birçok fonksiyonu gerçekleştiren ve organizmada metabolik homeostazisin sürdürülmesinde görev alan en önemli organlardan birisidir. Karaciğerin vücutta gerçekleştirdiği fonksiyonları arasında; endojen ve eksojen maddelerin detoksifiye edilmesi ve biyotransformasyonu, karbonhidrat, lipid ve protein metabolizmasının düzenlenmesi, organizma için elzem maddeler olan plazma proteinlerinin, çeşitli pıhtılaşma faktörlerinin, vitaminlerin ve safranin sentezi bulunmaktadır. Sığırlar karaciğer hastalıklarına, bu organın sığır vücudundaki metabolik rolünden dolayı diğer türlere oranla daha yatkındırlar. Sığırların karaciğerinde meydana gelen hastalıklar klinik olarak belirtisiz ve daha çok kronik olarak seyretmektedir. Karaciğer hastalıkları sığırlarda önemli derecelere varan ekonomik kayıplara ve verim düşüklüğüne sebebiyet vermektedir. Bu açıdan sığırlarda görülen karaciğer hastalıkları veteriner hekimliğinde önemli bir yer arz etmektedir. Kitabın bu bölümünde sığırlarda en sık görülen karaciğer hastalıkları ile ilgili genel bilgiler ve bu hastalıkların tedavilerinde uygulanan tedavi protokolleri ve bu protokollerle ilgili reçete örnekleri yer alacaktır.

1. HEPATİK APSELER

Hepatik apseler tüm sığırlarda yaş, ırk, cinsiyet ayırt etmeksizin görülebilen özellikle rasyondaki kaba yem oranının düşük, karbonhidrat oranının ise yüksek olduğu yemlerle beslemelerde ortaya çıkan karaciğerin fokal apseleridir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, İç Hastalıkları AD., edanurokman@yyu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9016-9739

Tedavide özellikle son konakçıların tedavisi ve kontrolleri sağlanmalıdır. Bu amaçla praziquantel etken maddeli antihelmintikler kullanılmalıdır. Son konak ve ara konakçılar için her 6 ayda bir ilaçlama yapılmalı ve ara konak konumunda olan sığırların etlerinin kesimden sonra uygun şekilde imha edilmesi gerekir. Sığırve koyunların etleri karnivorlara yedirilmemelidir. Praziquantel sığırlarda 10-15 mg/kg dozunda, po uygulama şeklinde kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- Altuğ N, Özdemir Ramazan, Yaman M, Mehmet. Ruminantlarda koruyucu hekimlik: II. endoparaziter kontrol. *Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*. 2013; 10(2): 107-116.
- Beitz Donald C. Etiology and prevention of fatty liver and ketosis in dairy cattle. In: *Proceedings of the 25th Annual Florida Ruminant Nutrition Symposium*. 2014.
- Bombik E, Sokol J, Pietrzkiwicz K. Fatty liver disease in dairy cattle–risk factors, symptoms and prevention. *Roczniki Naukowe Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego*. 2021;16(4): 51-58.
- Braun Ueli. Ultrasonography of the liver in cattle. *Veterinary Clinics: Food Animal Practice*. 2009; 25(3): 591-609.
- Charlier J, Vercruysse J, Morgan E, et al. Recent advances in the diagnosis, impact on production and prediction of *Fasciola hepatica* in cattle. *Parasitology*. 2014; 141(3): 326-335.
- Dalton John P. (ed.). *Fasciolosis*. CABI; 2021.p. 1-544.
- Dodurka T. Karaciğerin Nekrotik, Vasküler, Konjenital ve Neoplastik Hastalıkları. Gül Y (ed.) *Geviş Getiren Hayvanların İç Hastalıkları (Sığır, Koyun-Keçi)* içinde. Malatya: Medipress Matbaacılık; 2012. p. 207-227.
- Doré E, Fecteau G, Hélie P, et al. Liver abscesses in Holstein dairy cattle: 18 cases (1992–2003). *Journal of veterinary internal medicine*. (2007); 21(4): 853-856.
- El-dakhly Kh M, H hassan W, Lotfy HS. Some parasitic and bacterial causes of liver affections in ruminants. *Journal of Veterinary Medical Research*. 2008; 18(1): 62-68.
- Hussein Hussein Awad, et al. Bacillary hemoglobinuria in dairy cows: clinical, hematological, biochemical, and pathological alterations. *Comparative Clinical Pathology*. 2013; 22: 1137-1143.
- İmren HY, Şahal M. *Veteriner İç Hastalıkları* (4. Baskı). Ankara: Medisan Yayınevi; 1996.
- Jerram Lucy. Clostridial disease in cattle. *Livestock*. 2019; 24(6): 274-279.
- Kaplan RM. *Fasciola hepatica*: a review of the economic impact in cattle and considerations for control. *Veterinary Therapeutics*. 2001; 2(1): 40-50.
- Kozat, S., Yüksek, N. (2017). Evaluation of total antioxidant, total calcium, selenium, insulin, free triiodothyronine and free thyroxine levels in cows with ketosis. *Iranian Journal of Applied Animal Science*, 7(3), 393-399.

- Lucius R. Dicrocoelium dendriticum. *Trends in Parasitology*. 2022; 38(12): 1089-1090.
- Nagaraja TG, Chengappa MM. Liver abscesses in feedlot cattle: A review. *Journal of Animal Science*.1998; 76(1):287-298.
- Navarro M, Quintela FD, Uzal FA. Bacillary Hemoglobinuria. Uzal FA (ed.). *Clostridial Diseases of Animals* içinde. U.S: Wiley & Sons; 2016. p. 265-274.
- Navarro Mauricio A, Uzal Francisco A. Pathobiology and diagnosis of clostridial hepatitis in animals. *Journal of Veterinary Diagnostic Investigation*. 2020; 32(2): 192-202.
- Radostits OM, Gay CC, Hinchcliff KW, Constable PD. A textbook of the diseases of cattle, horses, sheep, pigs and goats. (10. Baskı). Saunders, Elsevier; 2006.
- Rahway M. *The Merck Veterinary Manual* (11. Baskı). USA: Merck & Co; 2016.
- Rook Joseph S. Pregnancy toxemia of ewes, does, and beef cows. *Veterinary Clinics of North America: Food Animal Practice*. 2000;16(2): 293-317.
- Singh S, Singh SK. Fatty Liver Disease. *Periparturient Disease of Cattle* içinde. Rona T (ed.) New-Jersey: Wiley & Sons; 2024. p. 195-201.
- Taylor M. Applied Clinical Parasitology for Cattle Practitioners. Cockcroft P (ed.). *Bovine Medicine* içinde. UK: JohnWiley & Sons; 2015.p.198-210.
- Taylor SM, Andrews AH. Endoparasites. Andrews AH (ed) *Bovine medicine: diseases and husbandry of cattle* içinde. John Wiley & Sons; 2008. p.267-285.
- West HJ. Clinical and pathological studies in cattle with hepatic disease. *Veterinary research communications*. 1997; 21:169-185.
- Wileman BW, DU Thomson CD. Reinhardt, and D. G. Renter. Analysis of modern technologies commonly used in beef cattle production: Conventional beef production versus nonconventional production using meta-analysis. *Journal of Animal Science*. 2009; 87:3418-3426.